

יוצאים מהקווים

אז כמו בכל שנה, לפני חידון התנ"ך שוב צצות השאלות הרגילות- איך לומדים? שוב קוראים את כל החומר פעמיים? זה לא הצליח בשנה שעברה.... ובאמת למה שזה יצליח השנה? נשנן שוב את כל הפרקים של משלי ותהילים ונשכח אותם דקה אחר כך? אז זהו -שלא.

בתור חתן תנ"ך בינלאומי למבוגרים, אני זוכר את הפעם הראשונה שניגשתי לחידון התנ"ך לנוער לפני עשור מטעם בית הספר הממלכתי בו למדתי, והרגשתי שלא משנה כמה אני אדע, המתמודדים של בתי הספר הדתיים תמיד ידעו טוב יותר, כי הם יודעים לשנן הרבה פסוקים או כי עובדים איתם בבית הספר בצורה אינטנסיבית יותר וכל שאיפתי הייתה רק לצלוח את השלב הארצי של הממלכתי. ליותר מזה לא קיוויתי. לשלב המחוזי אכן הגעתי למקום השני המכובד, אך בארצי נפלתי בסבב השאלות הראשון. אכזבה. עם השנים הבנתי שלא היו לי כלים נכונים ללמידה אז, אך אחרי שזכיתי בעולמי ופיתחתי שיטות למידה חדשות חשבתי שאם מישהו היה אומר לי לפני עשור שכך יש ללמוד, בוודאי הייתי מגיע לשלבים מתקדמים יותר.

כעבור עשור הבנתי עד כמה ההנחות הראשונות שהיו לי על ההבדלים בין הממלכתי לדתי הן שגויות. מולי היו מתמודדים מבוגרים שידעו לשנן ספרים בתנ"ך בעל פה וכמובן שחשבתי שהם יודעים יותר ושאין לי סיכוי מולם, אך ככל שהתקדמנו בשלבים הבחנתי שמה שהיה להם קשה במבחנים, לי היה קל. ואז הבנתי את הסוד הגדול ביותר שעתיד לשנות את כל התפיסה שלי בלמידה לחידונים בכלל- **גם מי שיוזע תנ"ך היטב, לא בטוח שהוא יודע כיצד ללמוד לחידון!**

זאת בגלל שהחידון דורש בקיאות בפרטים הקטנים מה שחומק מעיניי הבקיאים הגדולים... אלו ניואנסים דקים ועדינים ואם לא מתכוונים אליהם היטב, אז הדרך ליפול היא מהירה.

כעת אני רוצה לחלוק את סודות הלמידה הנכונה, כפי שלמדתי אותם בדרך הקשה. אך יש לי תנאי- תהיו פתוחים לפתח רעיונות חדשים ללמידה ותנו לי גם לטעום מהם... שתפו אחד את השני, ויחד ניצור קהילה לומדת שמאוחדת סביב ספר הספרים.

זכרו שעם כל הכלים שתקבלו כאן, אין תחליף לקריאה בתנ"ך עצמו. מה שמופיע שם, אנחנו לא יכולים להחליף באף כלי, וחשוב לקרוא את הפרק עצמו בתנ"ך, גם אם אנחנו לומדים בעזרת הטבלאות והמסמכים שהכנו לעצמנו.

אני רוצה בהזדמנות זאת להודות **לדורון קדוש**, חתן התנ"ך הארצי של בתי הספר הממלכתיים לשנת תשע"ה על הערותיו והארותיו המחכימות שסייעו בשכלול הקובץ הזה, והרווח כולו שלכם.

בברכת שלמה, המלך החכם בספר משלי:

"תן לחכם ויחכם עוד"

שלכם, חננאל מלכה,

חתן התנ"ך העולמי

למבזרים תשע"ה

בפתח הלמידה

קצת אמונה - קבלו החלטה!

להתחיל תהליך של למידה לקראת משהו גדול כמו חידון תנ"ך, מלווה לא פעם בפחדים ושיקולי כדאיות, האם כדאי לי להשקיע בזה? האם בכלל יש סיכוי שזה יצליח? קבלו החלטה שאתם לוקחים על עצמכם להשקיע כמה שיותר, ותאמינו שאתם אכן יכולים לעשות זאת. זה השלב הקודם לכל, מאמינים ומחליטים.

אז לפני שנתחיל בשאלה: "איך לומדים?", בואו נתחיל קודם לשאול: "מה לומדים? מה החומר? כל התנ"ך??? זה אינסופי!

בלי פחד. אתם לא נבחנים על כל התנ"ך, אפילו לא על רובו. יש מספר ספרים ופרקים שמחולקים לפי שלבים, כאשר לקראת כל שלב נוסף עוד חומר. אני רואה לנכון להציג כאן את החומר בשלמותו:

החומר לחידון התנ"ך לנוער לשנים התשע"ו – התשע"ח

שימו לב! החומר לבתי הספר הממלכתיים שונה מזה של בתי הספר הממלכתי-דתי.

חומרי הלימוד לחידון לתלמידי בתי הספר הממלכתיים:

א. לחידון הבית-ספרי	ב. לחידון המחוזי – תוספת לנ"ל
בראשית: כל הספר (50 פרקים)	שמואל א': כל הספר
שמות: פרקים א'-ה', י"א-כ', ל"א-ל"ד (18 פרקים)	שמואל ב': כל הספר
במדבר: פרקים י"-י"ז, כ'-כ"ה, כ"ז, ל"ב (14 פרקים)	מלכים א': כל הספר
יהושע: פרקים א'-י"א, י"ד, כ"ב-כ"ד (15 פרקים)	מלכים ב': כל הספר
שופטים: כל הספר (21 פרקים)	יונה: כל הספר.
רות: כל הספר	ג. לחידון הארצי המסכם – תוספת לנ"ל
(122 פרקים לחידון הבית ספרי)	ויקרא: פרקים י"ט, כ"ד, כ"ה
	דברים: פרקים כ"ו-ל"ד
	ישעיה: פרקים א'-ב', י"א-י"ב, מ'-מ"ה, מ"ט-נ"ח

ד. לחידון העולמי – תוספת לנ"ל

מיכה: כל הספר

יחזקאל: פרקים א'-ד', י"א, כ', ל"ג-ל"ט

זכריה: פרקים א'-ד', ז'-י', י"ד

יואל: כל הספר

מלאכי: כל הספר

עובדיה: כל הספר

משלי: פרקים א'-ד', ח'-ט"ז.

כעת אחרי שאנחנו חדורי אמונה והכרה ביכולתנו להצליח בחידון, לאחר שלקחנו על עצמנו את החידון כמשימה, נפנה לשאלה הבאה- מה יכולים לשאול בחידון?

בחידון התנ"ך השאלות לרוב פשוטות להבנה. לא תמצאו שם שאלות כמו בשיעורי תנ"ך, המשלבות פרשנים שונים, או כל מיני עניינים נסתרים שיש לפענח מתוך הכתוב. אצלנו חושבים פשוט !

יש שאלות הכוללות פסוק (או חלק ש"חתכו" מתוך פסוק), ועל הפסוק הזה שואלים שאלה כלשהי: מי אמר למי? על מי נאמר? למי נאמר? לדוגמה: על מי נאמר: "קל ברגליו כאחד הצביים אשר בשדה?"

שאלות אחרות שואלות על מספרים, מקומות או דמויות. לשאלות כאלה צריך ממש לזכור לגבי כל אירוע היכן הוא התרחש, אם מופיע בכתוב מספר - צריך לזכור את המספר ובאיזה הקשר הוא הופיע, וצריך לזכור כל אחת מהדמויות המשתתפות.

דוגמה לשאלת מקום - באיזה מקום התרחשה המלחמה בין אנשי אבשלום לאנשי דוד?

דוגמה לשאלת מספר - כמה חודשים היה ארון ה' בשדה פלשתים?

דוגמה לשאלת דמות - מי היה מלך שלם? או: מי היה בנו של יואש, ממשפחת אביעזר?

סוג נוסף של שאלות שואל על אירוע, אך בלי להביא ציטוט. במצב כזה, מתארים לנו במילים של ימינו אירוע מסוים שקרה, ומבלי לצטט פסוק עלינו לזהות את האירוע המתואר, ולענות על השאלה.

לדוגמה: לפני מלחמה באויבי ישראל, גיזת צמר שנסחטה מילאה ספל שלם במים. אירוע זה שימש אות לכך שה' יושיע את ישראל במלחמה. באיזו מלחמה מדובר?

עלינו להיות ערוכים גם לשאלות שבהן ישאלו אותנו על שני אירועים או יותר. למשל: המלאך הפוגש את גדעון מברכו לשלום ואומר לו שה' עמו. מי עוד בירך לשלום בדרך דומה, בסיפור אחר?

כמובן שישנם עוד סוגים שונים של שאלות, הדורשים הבנה של אירוע או התמצאות בפרטים מסוימים בסיפור. אך אלה הם הסוגים הנפוצים ביותר של שאלות בחידונים.

נציג בפניכם כעת ארגז כלים שיאפשר לכם לצלוח א' החידון בשלום ובכיף

כלי 1: הכנת עמודות מיפוי

כלי 2: טבלת השוואות

כלי 3: תבניות חזרות בפסוקים

כלי 4: שפיעת האזן

כלי 5: להבין מה שקוראים

כלי 6: דיבוק חברים

כלי 7: חברו שאלות בעצמכם!

כלי 8: מצאו את הסגנון העיוני

כלי 9: שירים וסיפורים

כלי 10: סדרו מחדש את הפרק

כלי 11: תוכנה חכמה

כלי 12: ראשי תיבות

כלי 13: העפה המקראית

כלי א: הכנת טבלאות מילוי

הכלי הזה ישמש אתכם הרבה במהלך הלמידה, והעיקרון שלו הוא פשוט מאוד. זהו כלי שנועד לזכור פרטים. כשאנו פותחים את ספר בראשית למשל ישר נפרשות לפנינו המון דמויות, דברים שנאמרים בין אחד לשני, שמות של מקומות, שמות של אנשים שאנו פוגשים בפעם הראשונה, ובקיצור פרטים על גבי פרטים. מה שאני ממליץ לעשות הוא להכין מספר עמודות (מומלץ ברוחב דף אופקי) ולהכניס את כל הפרטים שם, עד האחרון שבהם.

? האם לא עדיף לקרוא בקול את הפרקים או פשוט לסכם את הפרק?

אז זהו שממש לא! הדבר החשוב ביותר שיש לשמור עליו כשלומדים לחידון הוא את שפת המקור של התנ"ך, שאלות ציטוטים של 'מי אמר למי?' תופסות מקום נכבד גם אם לא מרכזי בחידון לנוער. **מטרת הכנת טבלת המילוי היא לדאוג לכך שלא יהיה פרט בתנ"ך שלא נתקלתי בו, שאני לא מכיר.** איך נדע מה להכניס לטורים? האם להכניס כל פסוק ופסוק? זה לא ייגמר!

הכלל הוא שכל מה שאני מסופק בו אם אני יודע או לא- נכנס לטורים. פסוקים או פרטים שאני זוכר היטב ואני בטוח שאדע אותם אם אבחן עליהם אין צורך להכניס למשל: את הפסוק 'לך לך מארצך ממולדתך ומבית אביך..'. לא אכניס לטורים, כי אני יודע היטב מי אמר את הפסוק. אבל כל שם, מקום, שם שאני חושש שלא אזכור בהמשך, אני צריך להכניס למקום כלשהו בטורים.

תחנות הכלל:

✓ עצם כתיבת הדברים מכניס אותם לראש בצורה מסודרת.

✓ סידור הדברים בצורה זו מאפשר לי לחזור על הטורים במקום שוב על כל הספר.

✓ הטורים מסודרים לפי סדר הפסוקים, מה שמאפשר לי לזכור את התשובות כי אני יודע שיש סדר בפסוקים. אם אני מעוניין לבחון את עצמי, אני יכול לבלבל את הפסוקים ולסדר אותם לפי האי-ב'.

שימושי לספרים:

כל הספרים עם הפרקים הסיפוריים, כלומר פחות טוב לנביאים אחרונים וכתובים. מומלץ להוריד את התוכנה של 'תורת אמת' בכתובת הבאה, למי שאין את התנ"ך על

המחשב:

[/http://toratemetfreeware.com/online](http://toratemetfreeware.com/online)

חשוב לזכור!! גם חצאי פסוקים נכנסים לטבלה. הבוחן יכול לחצות את הפסוק לשניים ולהביא רק חצי פסוק. תהיו מוכנים לזה. סמנו במרקרים בצבעים שונים על התנ"ך עצמו את הקטגוריות שלנו בטבלה, מקומות **בצבע אחד**, שמות **בצבע אחר**, מספרים **בצבע אחר** וכן הלאה!

כל כמה זמן, נקרא שוב את הפרקים בתנ"ך, ונראה שחלק מהפסוקים שהכנסנו לטורים כי חשבנו שאולי לא נצליח לזכור, כבר קלים לנו ואנחנו כן בטוחים שנזכור אותם. כך נצמצם את הטורים בכל פעם עוד ועוד, עד שיהיו מעט מאוד פסוקים שאנחנו לא בטוחים לגביהם.

כלי 2: טבלת השוואות

זה אחד המוקשים הרציניים בחידוני תנ"ך: אתה מקבל פסוק ואתה צריך לומר מי אמר אותו. אתה בטוח שראית אותו פעם, אך פתאום עולה לך בראש פסוק נוסף, דומה מדיי, ואתה כבר לא בטוח בתשובה שלך... קרה לכם פעם? זה מה שמעביר אותנו לכלי הבא. קראו את הפסוקים הבאים, גם הם בספר בראשית:

וַיְבֹן שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה:

וַיְבֹן שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה וַיֵּט שָׁם אֱהֱלוֹ:

לעיתים גם אחרי שעשינו את המיפוי הראשוני בעמודות כפי שרעשינו למעלה, נישאר בקושי בגלל פסוקים דומים, ויש הרבה כאלה בתנ"ך. לכן חשוב לעשות טבלה כדי להשוות בין הדומים. ראו בנספח דוגמא לטבלה כזו.

בשני הפסוקים מדובר על מישהו שבנה מזבח וקורא בשם ה'. איך נדע על מי מדבר כל פסוק? זו כבר עבודה שלכם. תנסו למצוא את ההבדלים ולסמן אותם וכן למצוא דרך לזכור אותם. זה מחדד אתכם ומכניס לכם את זה לראש. באחריות. למשל, רק אצל אברהם כתוב שמת בשיבה טובה, אצל ישמעאל ויצחק לא כתוב. ניתן להיעזר במדרשים, בפרשנים או להיות סתם יצירתיים כדי לחדד את ההבדלים לעצמנו. בניית טבלה כזאת תבטיח שאם ראיתם את הפסוק, כבר אי אפשר יהיה להתקיל אתכם!

את טבלאות השוואה בדרך כלל נעשה בסוף, לאחר שמיפינו את כל הפסוקים בספר בטבלת ההשוואות, נראה אם עולים לנו בראש פסוקים דומים ונסדר אותם בטבלת ההשוואות זה לצד זה.

שימושי לספרים:

כולם! תורה, נביאים, כתובים, בכולם נמצא דברים דומים.

כלי 3: מאלו תבניות חוזרות בפסוקים וסמנו אותם.

תבניות הן דבר שהמוח זוכר מעולה. ככל שנמצא יותר תבניות דומות בפרק, כך המוח יזכור יותר טוב איפה זה נאמר. לדוגמא בפרקים הראשונים בישעיה (שאינם בחומר שלכם):

וּתְמָלָא אֶרְצוּ כֶּסֶף וְזָהָב וְאִין קֶצֶה לְאַצְרֵתִיו

וּתְמָלָא אֶרְצוּ סוּסִים וְאִין קֶצֶה לְמַרְכָּבָתִיו :

וּתְמָלָא אֶרְצוּ אֱלִילִים לְמַעֲשֵׂה יָדָיו יִשְׁתַּחֲווּ לְאֲשֶׁר עָשׂוּ אֶצְבָּעָתִיו :

או בהמשך הפרק :

כִּי יוֹם לִיהוָה צָבָאוֹת :

עַל כָּל גֹּאֵה וְרֵם וְעַל כָּל נֶשֶׂא וְשָׁפֵל :

וְעַל כָּל אֲרִזֵּי הַלְבָנוֹן הָרָמִים וְהַנְּשָׂאִים וְעַל כָּל אֱלֹהֵי הַבָּשָׁן :

וְעַל כָּל הַהָרִים הָרָמִים וְעַל כָּל הַגְּבָעוֹת הַנְּשָׂאוֹת :

וְעַל כָּל מְגִדֵּל גְּבֵה וְעַל כָּל חוֹמָה בְּצוּרָה :

וְעַל כָּל אֲנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ וְעַל כָּל שְׂכִיּוֹת הַחֲמָדָה :

ויש עוד דוגמאות רבות. לעיתים זה יכול להיות גם מילה אחת שחוזרת בפרק שיכולה להסגיר את זהות הנביא שאמר את הנבואה. עיינו היטב, ותגלו נפלאות

שימושי לספרים :

נביאים אחרונים.

כ"ו 4: שמיעת האזן

הכלי הבא הוא הכלי שבלי ספק שינה לי הכי הרבה את הלמידה לחידון, אך אני לא יודע אם הוא יעבוד לכל אחד, כי צריך זיכרון שמיעתי, אבל שווה לכולם לנסות.

נבואות של נביאים אחרונים או כתובים, הם מהדברים היותר קשים לזכור. בטח שמדובר בהשלמת פסוקים מספר משלי שנצרכת בשלב הסופי בחידון. האם עכשיו עלינו להתחיל לשנן יותר מ-15 פרקים?

לשם כך נתן לנו הקב"ה מתנה נפלאה ושמה שמיעת האוזן. אין לי דרך להסביר זאת, אך זה פשוט עובד וזו פשוט מתנה. זו אחת מ-48 הדרכים שהתורה נקנית בהם כפי דברי המשנה באבות ו, 'משנה ו' :

וְהַתּוֹרָה נִקְנִית בְּאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה דְּבָרִים. וְאֵלוֹ הֵן, בְּתִלְמוּד, בְּשִׁמְיעַת הָאָז, בְּעֵרִיכַת שְׁפָתַיִם..

ולא צריך לעשות מעבר לזה ! ככל שיעבור הזמן תראו איך הפרקים יותר נכנסים לראש. כך שיכול מאוד להיות שלא תרגישו בזה בימים הראשונים, אך אל תרפו מזה. זו שיטה שעושה פלאים. שנה לפני החידון הארצי שמעתי הרבה את פרקי נביאים אחרונים ואני ממליץ גם לכם לעשות זאת. כלומר - להתחיל לשמוע פרקים שלמים שוב ושוב. במקום

לשמוע שירים בנייד תקשיבו ל'שירת דודי לכרמו'. אין לכם זמן מסודר ?תשמעו תוך כדי נשנוש צהרים, בדרך, בספונג'ה, בכלים, בנסיעה ובכל פעם שיש זמן. מאיפה ניתן להוריד את הפרקים ? מספר אפשרויות

- מהאתר של **מכון ממרא** בחינם, ללא ניגון.
- ניתן לרכוש באתר של לוי סודרי עם ניגון ספרדי.
- הכי מומלץ- תהיו יצירתיים! אם יש לכם קול יפה תקליטו את עצמכם במנגינה קליטה, בזמר מוכר ואם אתם מעדיפים לא לשמוע את עצמכם -תנו לחבר שיקליט בשבילכם. כל מה שצריך זה פלאפון או רשמקול פשוט. תשירו את זה, תנגנו את זה, וזה ייקלט כמו שיר. אני עשיתי את הדרך הקשה, בלי מנגינה, אך אין סיבה שאתם לא תרוויחו.

אל תוותרו על הדרך הזו, תתחילו לשמוע מעכשיו. קחו מספר פרקים מוגדר ותשמעו כל פרק כמה שיותר עד שתשמעו שזה נתפס בראש. שימושי לספרים:

בעיקר נביאים אחרונים וכתובים. את הפרקים הסיפוריים מומלץ לנתח בטבלת ההשוואות.

כלי 5: להבין מה שקוראים- כתבו את פירוש הפסוקים

"כי חטאת מרי קסם ואוון ותרפים הפצר", (שמואל א', טו)

הפסוק הזה לא מובן לנו, שכן אנו לא נתקלים ביום עם המילים מרי, הפצר ותרפים. לא פעם שמתני לב שכאשר אני לא מבין מה הפסוק אומר, הדבר מקשה עליי לזכור את הדברים. התחלתי להדפיס את הפרקים הלא מובנים ולכתוב פירוש. הפסוק לעיל הוא כמובן רק דוגמא לפירוש שמהווה עיוות מושלם של הפסוק שנובע מחוסר הבנה משווע...לכן בפרקי נביאים וכתובים מומלץ להיעזר בפרשנים ולכתוב פירוש פשוט כמה שיותר שיאפשר את הבנת הדברים. אני ממליץ על המצודות דוד שהוא הפשוט ביותר אך גם הבהיר ביותר. למעמיקים יש את האברבנאל שאני מאוד אוהב, וגם את המלבי"ם היותר מעמיק. אבל נקודה שחשוב לזכור היא שהזמן קצר, ולהתעמק בנביא זה טוב ויפה, אך עדיף אחרי החידון, לכן לא ניתן לפרשנו מקום גדול מדיי. לאחר שעשינו זאת

נראה שפתאום הפסוק ברור, והכי חשוב שכל אחד יכתוב את הפירוש לעצמו, זה יעבד לכם את החומר בראש.

שימושי לספרים:

בעיקר נבואות עמוסות או ספרים קשים בכתובים.

כל' 6: זיבוק חברים

לא פעם בלמידה לחידונים שהם באופן טבעי תחרותיים, יש תחושה שהכי טוב ללמוד לבד, שלמידה משותפת יכולה בעקיפין לעזור לשני לנצח וככה אני יורה לעצמי ברגל ומקטין את סיכויי לזכות...

אז שוב הרשו לי לנפץ לכם את הסטיגמה. לימוד משותף אין כמוהו להגדלת סיכויי ההצלחה. קבעו ללמוד ביחד, למדו אחרים, הקימו קבוצות למידה ולהעביר להם מה שאני מעביר לכם פה. כשאתם תלמדו ותעבירו הלאה, תראו שאצלכם הדברים נקלטים יותר טוב. גם אתם תצליחו וגם החבר יצליח. תמיד טוב שיש מתח באוויר ותחרותיות אבל חייבים לזכור שבסופו של יום, החידון הוא תמריץ ללמידה. אסור לשכוח את זה.

כל' 7: אתגרו את עצמכם בשאלות שתחברו בעצמכם!

תמיד בחידונים אנו מחפשים בנרות שאלות משנים קודמות כי אנו בטוחים שכל שנקרא יותר שאלות כך הסיכויים להפתיע אותנו בשאלה לא מוכרת ירד משמעותית... אז תנו לי לבשר לכם, שלרוב, מה שהופיע בחידונים משנים קודמות לא יופיע לרוב בשנים הבאות, שכן כמות השאלות שניתן לחבר היא עצומה. הפתרון שאני מצאתי לכך שלא יצליחו להפתיע אותי הוא לחבר לעצמי שאלות!

בחידון, יצירתיות הוא שם המשחק. ככל שנהיה יותר יצירתיים כך אנו מבטיחים שהחומר יישמר אצלנו בראש לטווח ארוך. אם יש קובץ פסוקים שנראה שאנו מאוד רוצים לזכור אך אין לנו שום דבר להיאחז בו, פשוט נמציא שאלה בעצמנו. את החידונים הקודמים נשאיר לחזרות אחרונות.

דוגמא:

שאלה: ישעיה בפרק א' מזכיר שורה של מעשים דתיים שלא רצויים בעיני ה'. ציין חמשה מהם.

תשובה: ¹חדש ושבט ²קרא מקרא לא אוכל און ועצרה: חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי
היו עלי לטרח נלאיתי נשא: ⁴ובפרשכם פפיקם אעלים עיני מכם גם כי תרבו ⁵תפלה
אינני שמע ידיכם דמים מלאו. (שימו לב שחשוב מאוד לשמור על לשון הפסוק בתשובה).
נביא שאלה נוספת הפעם מפרק יא' בישעיה:

שאלה: נביא מנבא על קיבוץ גלויות המוני שעתיד להתרחש:

'ונשא נס לגוים ואסף נדחי ישראל ונפצות יהודה יקבץ מארבע כנפות הארץ'. מה יהיה
המצב בין אפריים ויהודה בימים ההם? באילו עמים יילחמו?

תשובה: כבר לא יקנאו אלו באלו ויילחמו יחד בפלשתים, בני קדם עמון מואב ואדום:
וסרה קנאת אפרים וצרי יהודה כרתו אפרים לא יקנא את יהודה ויהודה לא יצר את
אפרים: ועפו בכתף פלשתים ומה יחדו יבזו את בני קדם אדום ומואב משלוח קדם ובני
עמון משמעתם:

מה אנו משיגים בכלי של שאילת השאלות?

✓ הסיכוי שיפתיעו אותנו עם שאלה שלא נתקלנו בה יורד משמעותית.

✓ אני בונה לעצמי מאגר שאלות שאוכל לחזור עליהם שוב ושוב.

שימושי לספרים: כל הספרים.

כלי 8: מלא את הסגנון המיוחד של ספר.

טוב, אז נכון שכבר בכלי 3 דיברנו על תבניות בפרקים, כעת אנו מדברים על כלי דומה
אבל בספרים שלמים. לכל נביא יש את הסגנון המיוחד שהוא התבטא בו. אם נעלה על
הסגנון הזה, נוכל לשייך אותו לאותו נביא בקלות, וכשניפגש בפסוק כזה, גם אם לא
הכרנו אותו היטב קודם יהיה לנו מאוד ברור מי אמר אותו. נביא מספר דוגמאות לכך.
בספר ישעיהו נפגוש את הביטוי 'קדוש ישראל' במספר פעמים רב יותר מאשר בכל
התנ"ך כולו. לאחר שעברתי על הספר כמה פעמים, הבחנתי שזה ביטוי מיוחד לישעיה.

אצל ירמיה מפורסם הביטוי 'בתולת ישראל', ואצל יחזקאל מוזכרים הגילולים, ביטוי שנביאים אחרים ממעטים להזכיר. אצל הנביא הושע העניין מפורסם במיוחד, הוא מזכיר את המילה 'אפריים' יותר מ-30 פעם בספרו, יחד עם עגלי שומרון, בית און, הגבעה או פעור. את הביטויים האלה חייבים לסמן ולזכור, כך שהם יקפצו לי אוטומטית כשאתקל בהם. אמנם סיכויי ההצלחה הם לא מאה אחוז, אבל יש סיכויים טובים.

שימושי לספרים: נביאים אחרונים.

כ"י 9: שיר'ס /ס'פ/ר'ס

חברה של המשפחה, אשה שאנו מכנים 'המלכה האדומה', היא אחת כזאת שקורים לה הדברים המוזרים ביותר, וכך היא סיפרה לנו: הכל התחיל כאשר היא **בלעה** במהלך ארוחת צהריים שגרתית לחלוטין מטבע **זהב** שכנראה נפל לאוכל בטעות.. מלכה כל כך נלחצה והתחילה ליבב ולבכות כאילו סוף העולם, הפנים שלה החלו לזרוח ולהאיר והיא פחדה נורא, אולי אכלה מטבע רדיואקטיבי, היא רצה לחנות הקרובה לביתה לבקש עזרה, שם מצאה את המוכר שכולם כינו אותו **חושם**, שבמקרה גם היה **תימני**...התימני שמע על מטבע הזהב שאכלה מלכה ונדלק. הוא עודד אותה שלא תהיה בודדה בזמן כזה, ושהיא חייבת להתגבר. הוא הוציא שמלה חדשה ויפה, נתן לה ואמר לה "שימי את זה עלייך, תשכחי מהצרות". לפתע הפסיקה לבכות, יצאה עם **השמלה** וכולם החלו **שורקים** לה ברחובות "מי זו היפה הזו? מלכה??" השמלה כנראה ממש הלמה אותה. מלכה הצליחה להירגע קצת, ופתאום ראתה את **שאול** החתיך **מרחובות**. "מה הולך מלכה?" נראית טוב! שמלה חדשה?

מלכה הסמיקה. היא תמיד חיבבה את שאול בסתר אך לא העיזה להגיד לו. לפתע הגיח משום מקום עכבר ונכנס למלכי בשמלה. מלכי נכנסה לפאניקה. כל **ההדר** שהיה לה הלך והיא החלה פועה וגועה שוב בבכי. יום טוב לא עבר על מלכה, פתאום היא גילתה על לחייה **זהב**! דמעותיה הפכו זהב! כמו מים מוזהבים! אז הבינה, שווה לבלוע מטבע זהב.. עם הדמעות המוזהבות היא קנתה שני בתים ופנטהאוז לה ולשאול, והם גרים מאז יחד..

איך הסיפור? אהבתם? נסו לספר אותו לעצמכם שוב.

טוב, אז מי שחשב שהוא אירע באמת שיתעורר מהסרט.. זה סיפור שהמצאתי כעת, ב- 5 דקות. מה שבטוח, סיפור כזה לא תשכחו בקלות, איזו דרמה! כעת אני רוצה שתנסו לקשר את הסיפור הזה לרשימה הבאה:

וְאַלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֲדָמָה לִפְנֵי מֶלֶךְ מֶלֶךְ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל: **[לב]** וַיְמַלֶּךְ בְּאֲדָמָה בָּלַע בֶּן בְּעֹר וְשֵׁם עִירוֹ דִּנְהָבָה: **[לג]** וַיָּמָת בָּלַע וַיְמַלֶּךְ תַּחֲתָיו יוֹבָב בֶּן זֶרַח מִבְּצֻרָה: **[לד]** וַיָּמָת יוֹבָב וַיְמַלֶּךְ תַּחֲתָיו חֲשָׁם מֵאֶרֶץ הַתִּימָנִי: **[לה]** וַיָּמָת חֲשָׁם וַיְמַלֶּךְ תַּחֲתָיו הֶדֶד בֶּן בְּדָד הַמֶּכָּה אֶת מִדְּיָן בְּשָׂדֵה מוֹאָב וְשֵׁם עִירוֹ עֻיֹת: **[לו]** וַיָּמָת הֶדֶד וַיְמַלֶּךְ תַּחֲתָיו שְׁמֵלָה מִמִּשְׁרָקָה: **[לז]** וַיָּמָת שְׁמֵלָה וַיְמַלֶּךְ תַּחֲתָיו שָׂאוּל מִרְחֻבּוֹת הַנֶּהָר: **[לח]** וַיָּמָת שָׂאוּל וַיְמַלֶּךְ תַּחֲתָיו בָּעַל חֲנָן בֶּן עֲכָבוֹר: **[לט]** וַיָּמָת בָּעַל חֲנָן בֶּן עֲכָבוֹר וַיְמַלֶּךְ תַּחֲתָיו הָדָר וְשֵׁם עִירוֹ פָּעוֹ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהִיטְבָּאֵל בֵּת מִטְרָד בֵּת מִי זָהָב: (בראשית לו')

זוהי אחת הרשימות בתנ"ך שבחידונים אוהבים לשאול שאלות בסגנון "מי מלך אחרי..."

רשימות בתנ"ך יש לנו למכביר, החל מרשימת התולדות בפרקים הראשונים בבראשית וכלה ב-42 מסעות בני ישראל בפרשת מסעי (זה כבר לא בחומר שלכם). רשימות הן אחד הדברים הקשים לזכירה ולכן צריכים להיות שוב, מאוד יצירתיים כדי לזכור אותם. אז הנה לכם, חיברתי סיפור מלא דרמה שעם מעט דמיון תוכלו לחבר אותו למלכי אדום. אם תקליטו שיר קליט ותשמעו אותו שוב ושוב הוא בטוח ייחרת לכם טוב בראש ותשלפו את התשובות מיד.

שימושי לספרים:

לרשימות בעיקר.

כא' 10: סדרו את הפרק מחדש

בהרבה ספרים בנביאים האחרונים אנו מוצאים צרה כפולה, לא די שהפרק עצמו קשה להבנה, לעיתים אין שום סדר והיגיון בחיבור של הפסוקים זה לזה..

מה שמקשה עוד יותר לזכור מאין הפסוק מגיע. לכך מצאתי שיטה לא רעה בכלל. סדרו את הפרק במחשב מחדש כך שהסדר שלו ייראה לכם הגיוני, קשרו פסוק לפסוק

באמצעות מילים מקשרות, או עניינם משותפים, או שלחילופין, מצאו בפרשנים דרכים מקוריות שהם חיברו בין הפסוקים וראו שאתם זוכרים אותם.

שימושי לספרים:

נביאים אחרונים וכתובים.

כלי 11: ע"מ בתוכנת חזרה.

הגענו לכלי הכמעט האחרון, כלי נפלא של שמואל עמרוסי הי"ו, שמהווה תוכנת חזרה מעולה לחידון. לתוכנה קוראים "שנן ושו"ת בתנ"ך". נפתח את התוכנה ונבחר בפונקציה הרביעית- 'היכן זה כתוב'. (באופן כללי זו הפונקציה שנשתמש בה הכי הרבה, השאר פחות יעילות) התוכנה עזרה לי הרבה והשתמשתי בה המון. אני בטוח שהיא תעזור לכם גם את תדעו איך להשתמש בה נכון. את התוכנה יש לרכוש כחוק, היא אינה ניתנת להורדה בחינם. ניתן ליצור קשר עם שמואל במספר: 052-830-8841.

נסמן את הספרים והפרקים שאנחנו רוצים לעבוד ולהתחזק בהם ונתחיל ללמוד. יופיע לכם על הצג חצי של פסוק מתוך הרשימה שבחרתם, ותצטרכו לענות נכון מאיזה ספר לקוח הפסוק. אתם יכולים לבקש רמז וחלק נוסף בפסוק יופיע. טעיתם? לא נורא! רק ככה לומדים. ככל שתרכבו לבחון את עצמכם בתוכנה כך תדעו טוב יותר, תכירו יותר פסוקים ואל תפחדו לטעות. לא יודעים? תוסיפו פסקה נוספת. עדיין לא יודעים? תהמרו! לא תפסידו שום דבר. כך זה נראה בתוכנה:

אתה נדרש לזהות את המקור של הפסוק (הספר) עם כמה שפחות מקטעים

וְתִהְיֶינָה נִבְלָתָם כְּסוּחָהּ בְּקֶרֶב חוּצוֹת	

ציין פרק/פרשה: [א.] ה [ב.] א [ג.] ד [ד.] ג [ה.] ב [ו.] ו

+100 פינת המשוב -50

אני ממליץ שאת כל הפסוקים שטעיתם בהם, תרכזו על דף וורד ותדעו שאלו הפסוקים בהם אתם מסתבכים, ועבדו טוב יותר כדי לזכור אותם. כל אחד מהפסוקים הללו יכול להופיע לכם כשאלה בחידון, ראו הוזהרתם!

כלי 12: ראשי תיבות

עכשיו אנחנו ממש בכלי האחרון, והחביב. כלי זה נועד למי שבנוסף לידיעה באיזה ספר מוזכר הפסוק, רוצה לדעת גם באיזה פרק הוא הוזכר, שאם התוכנה של עמרוסי תשאל אותו הוא ידע להשיב. אז שוב הקוד הוא יצירתיות.

נראה למשל את פרק סג' בישעיה. כיצד נדע שפסוק לקוח מהפרק הזה ולא מפרק אחר? הפרק שלנו הוא פרק סג', נמציא לנו ראשי תיבות שקשורים לנושאים שונים בפרק זה. אמנם הוא לא בחומר שלכם לחידון, אבל רק לשם המחשת העניין.

פרק סג' - נקמת ה' באדום ובעמים, הזכרת חסדי ה', תהילות על חסדי ה', תפילה.

ארמוס גויים: [א] מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה זה הדור בלבשו צעה ברב כחו אני מדבר בצדקה רב להושיע: **[ב]** מדוע אדם ללבושך ובגדיך בדרך בגת: **[ג]** פורה דרכתי לבדי ומעמים אין איש אתי ואדרכם באפי וארמסם בחמתי ויו נצחם על בגדי וכל מלבושי אגאלתי: **[ד]** כי יום נקם בלבי ושנת גאולי באה: **[ה]** ואביט ואין עזר ואשתומם ואין סומך ותושע לי זרעי וחמתי היא סמכתני: **[ו]** ואבוס עמים באפי ואשפרם בחמתי ואוריד לארץ נצחם:

נס גדול: [ז] חסדי יהוה אפיר תהלת יהוה כעל כל אשר גמלנו יהוה ורב טוב לבית ישראל אשר גמלם כרחמיו וכרב חסדיו: **[ח]** ויאמר אף עמי המה בנים לא ישקרו ויהי להם למושיע: **[ט]** בכל צרתם לו צר ומלאך פגיו הושיעם באהבתו ובחמלתו הוא גאלם וינטלם וינשאים כל ימי עולם: **[י]** והמה מרו ועצבו את רוח קדשו ויהפך להם לאויב הוא נלחם בם: **[יא]** ויזכר ימי עולם משה עמו איה המעלים מים את רעי צאנו איה השם בקרבנו את רוח קדשו: **[יב]** מוליד לימין משה זרוע תפארתו בוקע מים מפניהם לעשות לו שם עולם: **[יג]** מוליקם בתימות פסוס במדבר לא יפשו: **[יד]** בבהמה בבקעה תרד רוח יהוה תניחנו כן נהגת עמך לעשות לך שם תפארת:

גאוליד סובלים: [טו] הבט משמים וראה מזבל קדשך ותפארתך איה קנאתך וגבורתך המון מעיד ורחמך אלי התאפקו:

[טז] כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יפירנו אתה יהוה אבינו גאלנו מעולם שםך:

[יז] למה תתענו יהוה מדרכיך תקשיח לבנו מינאתך שוב למען עבדיך שבטי נחלתך:

{יח} למצער ירשו עם קדש צרינו בוססו מקדש:

{יט} היינו מעולם לא משלת בם לא נקרא שמך עליהם לוא קרעת שמים ירדת מפניך הרים נולו:

אז הנה לכם, 12 כלים שימושיים להצלחה בחידון. נשמח אם תוסיפו לנו משלכם. ניתן לשלוח לכתובת Chenmalka2@gmail.com.

אך אי אפשר לתת לכם כלי נוסף שיעזור לכם מאוד, בכל מה שנוגע למקומות תנכיים.

כלי 13: השתמשו במפה המקראית

הרבה פעמים, השימוש במפה המקראית עזר לי להבין אירוע מסוים שהתרחש והתגלגל ממקום למקום, או כדי לזכור מקומות. אפשר להשתמש במפה מודפסת שקיימת, וניתן לרכוש כזאת בשקלים בודדים, אבל הכי כדאי להשתמש במפה של מכללת הרצוג באתר התנ"ך החדש שלהם. חפשו בגוגל "התנ"ך הרצוג". הייחוד שלו בכל הנוגע למקומות בתנ"ך הוא שאני יכול לבחור כל פרק בתנ"ך והאתר יציג לי מפה לווינית ורגילה של המקומות המקראיים המוזכרים בה! בכלל כל לומד ימצא באתר הזה עניין ושימוש, יש שם שיעורים יפים ומאמרים ששווים קריאה. מומלץ בחום.

בחר ספר	בחר פרק	
ספר	פרק	
אבות	ממצרים ועד כנען	התנחלות

בדף הבא מוצג נספח לטבלת השוואות ביו שני מקורות או יותר. הטבלה בנויה כך שישנם שני פסוקים מקבילים, אך יש בניהם הבדל דק, ואותו יהיה עלינו לסמן ולזהות. בשורה הראשונה למשל מובאים שני פסוקים הקשורים לקללת האדמה. האחד נאמר לאדם הראשון ואחד נאמר לקין. הם דומים מאוד, ולכן עלינו להבדיל הבדל טוב ביניהם. נשים לב שאצל האדם הראשון מודגשת הארירה, קללת האדמה, "ארורה האדמה בעבורך" ואילו לקין לא נאמר ביטוי דומה. את עמודות המיפוי נציג בקובץ נפרד.

קין	כִּי תַעֲבֹד אֶת הָאֱדֹמָה לֹא תִסֹּף תֵּת כֹּחָהּ לָךְ <u>נַעֲוֹנָד</u> <u>תִּהְיֶה בְּאֶרֶץ</u> :	אדם	<u>אֲרוּרָה הָאֱדֹמָה בַּעֲבוּרָךְ</u> <u>בַּעֲצָבוֹן תֹּאכְלֶנָּה</u> כֹּל יָמֵי חַיֶּיךָ
אברהם	וְהִקְמַתִּי אֶת בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין זֶרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם לְבְרִית עוֹלָם .. וְאִתְּנָה בְרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ וְאֶרְבָּה אוֹתָךְ בְּמֵאֹד מְאֹד **לֹא נֹזֶכֶר בְּקִרְיַת אֱלֹהִים גִּבִּי אֲבִרָהּ וְנָח.	נח	<u>בְּרִית</u> וְאֲנִי הִנְנִי מִקִּים אֶת בְּרִיתִי <u>אִתְּכֶם</u> וְאֶת זֶרְעְכֶם אַחֲרֵיכֶם : (אצל נח ברבים)
אדם וחוה	וַיִּבְרָךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ וְאִתְּם פְּרוּ וּרְבוּ שְׂרָצוּ בָאָרֶץ וּרְבוּ בָּהּ	נח	וַיִּבְרָךְ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת בָּנָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ וְאִתְּם פְּרוּ וּרְבוּ שְׂרָצוּ בָאָרֶץ וּרְבוּ בָּהּ
עזרא	וַיִּקְרָא בְּסֹפֶר תּוֹרַת הָאֱלֹהִים יוֹם בְּיוֹם **בִּסְפָּר נַחְמִיָּה כָּלֹל לֹא מוֹזְכֵּרֶת הַמִּילָה בְּרִית.	משה	וַיִּקְחַ סֹּפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם
ירבעם	<u>הִנֵּה</u> אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלֹף מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם	העם	<u>אֵלֶּה</u> אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלֹף מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם :
מרגלים	וַתִּשָּׂא כָּל הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם וַיִּבְכּוּ הָעָם בְּלִילָה הַהוּא	מתאווים	וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת הָעָם בֹּכָה לְמַשְׁפָּחֹתָיו אִישׁ לִפְתָּח אֹהֶלוֹ וַיַּחֲר אַף יְהוָה מְאֹד וַיַּעֲיֵנִי מֹשֶׁה רָע
סיחון	<u>אֶעֱבֹר</u> בָּאֶרֶץ לֹא נֹטָה בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם לֹא נִשְׁתָּה מִי בָּאֵר דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ גִּלְדֵּךְ עַד אֲשֶׁר נַעֲבֹר גִּבְלֶךָ	אדום	<u>נַעֲבֹרָה</u> נָא בָּאֶרֶץ לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם וְלֹא נִשְׁתָּה מִי בָּאֵר דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ גִּלְדֵּךְ <u>לֹא נֹטָה יָמִין וּשְׂמֹאל</u> עַד אֲשֶׁר נַעֲבֹר גִּבְלֶךָ :
מיכיהו	<u>חַי יְהוָה</u> כִּי אֶת אֲשֶׁר יֹאמַר יְהוָה אֵלַי אֲתוֹ אֲדַבֵּר	בלעם	הֲלֹא אֶת אֲשֶׁר יֹשִׁים יְהוָה בְּפִי אֲתוֹ אֲשַׁמֵּר לְדַבֵּר
שמואל	וְגַם נֶצַח יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקַר וְלֹא יִנָּחֵם כִּי לֹא אָדָם הוּא לְהִנָּחֵם	בלעם	לֹא אִישׁ אֵל וַיִּכְזֹּב וַיִּבֶן אָדָם וַיִּתְּנָחֵם הָהוּא אָמַר וְלֹא יַעֲשֶׂה וְדַבֵּר וְלֹא יִקְיַמְנָה

יעקב בברכת יהודה.	כָּרַע רַבֵּץ כְּאַרְיֵה וּכְלָבִיָּא מִי יְקִימֵנוּ	בלעם	כָּרַע שָׁכֵב כְּאַרְיֵה וּכְלָבִיָּא מִי יְקִימֵנוּ מִבְּרִכְיָךְ בְּרוּךְ וְאַרְרִיךְ אֲרוּר
עובדיה	וַיִּרְשׁוּ הַנָּגֵב אֶת הָהָר עֲשׂוֹ וְהַשְּׂפֵלָה אֶת פְּלִשְׁתִּים וַיִּרְשׁוּ אֶת שְׂדֵה אֲפֹרִים וְאֶת שְׂדֵה שִׁמְרוֹן וּבְנִימָן אֶת הַגִּלְעָד	בלעם	וְהָיָה אֲדָוָם יִרְשָׁה וְהָיָה יִרְשָׁה שְׁעִיר אִיבִיו וַיִּשְׂרָאֵל עָשָׂה חֵיל׃ וַיֵּרָד מִיַּעֲקֹב וְהָאֲבִיד שָׂרִיד מַעִיר
למרגלי ם	אֲךָ בִּיהוָה אֵל תִּמְרְדּוּ וְאַתֶּם אֵל תִּירָאוּ אֶת עַם הָאָרֶץ כִּי לַחֲמֵנוּ הֵם סָר צֶלֶם מַעֲלִיָּהֶם וַיהוָה אֲתָנוּ אֵל תִּירָאֵם	מש לגד וראובן	וְלָמָּה תִּנְיָאוּן אֶת יָב בְּנִי יִשְׂרָאֵל מַעֲבֵר אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם יְהוָה. נֹאמַר ל-
המקוש ש	וַיִּנְיָחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמֶר כִּי לֹא פָּרַשׁ מֶה יַעֲשֶׂה לוֹ	המקלל	וַיִּנְיָחוּ בַּמִּשְׁמֶר לַפָּרֹשׁ לָהֶם עַל פִּי יְהוָה׃
אבימל ד	מָה עָשִׂיתָ לָנוּ וַיָּמָה חֲטָאתִי לָךְ כִּי הִבַּאתָ עָלֵי וְעַל מַמְלַכְתִּי חֲטָאָה גְדֹלָה מַעֲשִׂים אֲשֶׁר לֹא יַעֲשׂוּ עָשִׂיתָ עִמָּדִי * מָה זֹאת עָשִׂיתָ לָנוּ כְּמַעַט שָׁכַב אֶחָד הָעָם אֶת אֲשֻׁתְּךָ וְהִבַּאתָ עָלֵינוּ אֲשָׁם׃	פרעה	מָה זֹאת עָשִׂיתָ לִּי לָמָּה לֹא הִגַּדְתָּ לִּי כִּי אֲשֻׁתְּךָ הוּא
יעקב ועשו	כִּי הָיָה רְכוּשָׁם רַב מִשְׁבֵּת יַחֲדָו וְלֹא יָכְלָה אָרֶץ מְגוּרֵיהֶם לְשֹׂאת אֹתָם מִפְּנֵי מְקִנֵּיהֶם (לשניהם היה קניין רב)	אברהם ולוט	וְלֹא נָשָׂא אֹתָם הָאָרֶץ לְשֵׁבֶת יַחֲדָו כִּי הָיָה רְכוּשָׁם רַב וְלֹא יָכְלוּ לְשֵׁבֶת יַחֲדָו
יאשיהו	לָכֵן הִנְנִי אֹסִפְךָ עַל אֲבֹתֶיךָ וְנֹאֲסַפְתָּ אֶל קְבֹרֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם	אברהם	וְאַתָּה תָּבוֹא אֶל אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם תִּקְבֹּר בְּשִׁיבָה טוֹבָה
יפתח	וּתְגַרְשׁוּנִי	יצחק	מִדּוּעַ בָּאתֶם אֵלַי וְאַתֶּם שֹׂנְאֵתֶם אֹתִי וְתִשְׁלַחֲנִי מֵאִתְּכֶם
שבטי ישראל עמשא	הִנְנוּ עֹצְמִים וּבִשְׂרָף אֲנַחְנוּ הֲלוֹא עֹצְמִי וּבִשְׂרָי אֲתָה	לבן	אֲךָ עֹצְמִי וּבִשְׂרָי אֲתָה
אדד האדומ ,	שְׁלַחְנִי וְאַלְךָ אֶל אֲרָצִי	יעקב	שְׁלַחְנִי וְאַלְכָּה אֶל <u>מְקוֹמִי</u> וּלְאֲרָצִי

יהושע שמואל	וְעַתָּה הִסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֹּכַר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וְהָטוּ אֶת לְבַבְכֶם אֶל יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אִם בָּכָל לְבַבְכֶם אַתֶּם שָׁבִים אֶל יְהוָה הִסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֹּכַר מִתּוֹכְכֶם וְהַעֲשִׂיתֶם וְהָכִינוּ לְבַבְכֶם אֶל יְהוָה וְעִבְדֻהוּ לְבָדוּ	יעקב	הִסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֹּכַר אֲשֶׁר בְּתוֹכְכֶם וְהָטְהִירוּ וְהַחֲלִיפוּ שְׁמֹלֵתֵיכֶם
יצחק יעקב	וַיִּגְוַע וַיָּמָת וַיֵּאֲסֹף אֶל עַמּוּי זָקֹן וְשָׁבַע יָמִים וַיֵּאֲסֹף רַגְלָיו אֶל הַמָּטָה וַיִּגְוַע וַיֵּאֲסֹף אֶל עַמּוּי	אברהם	וַיִּגְוַע וַיָּמָת בְּשִׁיבָה טוֹבָה זָקֵן וְשָׁבַע וַיֵּאֲסֹף אֶל עַמּוּי (סבא..)